

BRIEF AAN KERKLEIDERS IN NEDERLAND

Beste kerkleiders, voorgangers, predikanten, kerkelijk werkers, diakenen en ouderlingen,
Lieve vrienden,

Op de avond van vrijdag 27 oktober zijn in Gaza alle netwerkverbindingen verbroken. Palestijnen hebben al het contact verloren met hun familie en vrienden. Journalistieke en rapporterende activiteiten zijn allemaal in duister gehuld. De stilte spreekt en is niet te verdragen. Afgelopen nacht zijn de heftigste bombardementen sinds 7 oktober uitgevoerd op Gaza. Complete wijken zijn verwoest, vluchtelingenkampen gebombardeerd, en ziekenhuizen aangevallen. Op dit moment zitten meer dan 400 Christenen te schuilen in de historisch Grieks-orthodoxe kerk van Sint Porphyrius in Gaza. Zij zijn bang dat elke minuut hun laatste is.

Het is tijd om samen op te staan,

Wij willen vragen aan iedere kerkgemeenschap in Nederland om in de dienst van zondagochtend 29 oktober dezelfde oproep voor te lezen. Samen willen we een stem laten horen die roept om recht en vrede, en elke vorm van geweld veroordeelt. U vindt de oproep onder deze brief. **Wij vragen u om 2 minuten van uw kerkdienst te wijden aan deze oproep door hem voor te lezen.** Ook vind u hier de brief waaraan wij refereren die op 20 oktober geschreven is door meer dan 20 christelijke Palestijnse organisaties aan kerken en theologen in het westen. Daarnaast vind u een suggestie voor een gedicht en een gebed.

Als kerk zijn we geroepen om een licht te zijn in het duister. Het is tijd dat de kerk op staat om haar profetische stem dat onrecht aanklaagt te laten klinken in de maatschappij.

Wij erkennen dat de geschiedenis en de toekomst van Israël-Palestina een gevoelig onderwerp is voor de kerk in Nederland. Wij hebben ons duidelijk uitgesproken in ons [manifest](#) tegen genocide op 8 oktober. Zelfs als deze woorden u te sterk zijn, hopen wij dat u met ons, met elkaar, op dit moment wil opstaan om de roep te laten weerklinken die Palestijnse Christenen ons ter ore brengen in een [brief](#) uitgebracht op 20 oktober: doe recht, verdedig de onderdrukte (Jesaja 1:17).

We vragen u, met dringende klank, om de moed te hebben om gezamenlijk te staan voor recht en tegen geweld. Als Nederlandse Christenen staan we in een geschiedenis waarin wij vaak de onderdrukker zijn geweest. Een geschiedenis waarin we met de bijbel in onze hand onderdrukking en lijden hebben gepredikt. Of waar we te stil zijn gebleven in het gezicht van onrecht.

Met vriendelijke groeten,

Het Christelijk Collectief
Kairos-Sabeel Nederland

OPROEP

Voor te lezen in de dienst op zondag 29 oktober.

Op de avond van vrijdag 27 oktober zijn alle verbindingen met Gaza verbroken. Palestijnen hebben al het contact verloren met hun familie en vrienden. Journalisten kunnen niet meer berichten over wat er gebeurt. De stilte vertelt ons genoeg. Afgelopen nacht zijn de heftigste bombardementen sinds 7 oktober uitgevoerd op Gaza. Inmiddels is meer dan de helft van de woningen platgegooid, duizenden mensen zijn vermoord, degenen die nog leven kunnen nergens heen en hebben gebrek aan water en voedsel.

Wij erkennen de pijn die er is om het verlies van levens in Israël, en de angst voor het lot van de gegijzelden. En wij luisteren naar de angstkreten die komen uit Israël en Palestina, ook naar Israëliërs die zeggen: gebruik onze pijn en rouw niet om wraak te nemen.

Meer dan twintig Palestijnse christelijke organisaties en verenigingen hebben op 20 oktober een oproep tot berouw geschreven aan kerken en theologen in het Westen. Wij delen uit deze oproep:

Keer op keer worden we eraan herinnerd dat de westerse houding ten opzichte van Palestina-Israël lijdt onder een flagrante dubbele moraal. Hierin humaniseert men Israëliische Joden, terwijl men tegelijkertijd volhardt in het ontmenselijken van Palestijnen en het vergoelijken van hun lijden.

[...]

We zijn diep verontrust door het onvermogen van sommige westerse christelijke leiders en theologen om de bijbelse traditie van gerechtigheid en barmhartigheid te erkennen, zoals die voor het eerst is verkondigd door Mozes en de profeten, en zoals voorgeleefd door en belichaamd in Christus.

Als kerk zijn we geroepen om een licht te zijn in het duister. Het is tijd dat de kerk op staat om haar profetische stem die onrecht aanklaagt te laten klinken in de maatschappij.

Laten we hoop brengen, door ons moedig uit te spreken tegen de massamoord op Palestijnse burgers.

Laten we aan gevangenen hun vrijlating prediken, door op te roepen tot vrijlating van alle gegijzelden door Hamas, en de vrijlating van Palestijnen, onder wie kinderen, die zijn opgepakt door het Israëliische leger zonder eerlijk proces.

Laten we aan de onderdrukten de vrijlating prediken, door ons te verzetten tegen het dualisme dat de een heiligt en de ander dehumaniseert of zelfs demoniseert.

Luthers predikant Mitri Raheb uit Bethlehem schreef deze [hartekreet](#) om alleen te bidden voor Gaza als we ons gebed om vrede vergezeld laten gaan van onze krachtige inzet voor rechtvaardigheid.

Laten we zo luid bidden dat een ieder ons hoort.

BIJLAGE 1: Een oproep tot inkeer: een open brief van Palestijnse christenen aan westerse kerkleiders en theologen

“Leer goed te doen. Zoek het recht, houd tirannen in toom.” (Jesaja 1,17)

Wij – vertegenwoordigers van de ondergetekende Palestijnse christelijke organisaties – rouwen en weeklagen om de hernieuwde spiraal van geweld in ons land. Toen we op het punt stonden deze open brief te publiceren, verloren sommigen van ons op 19 oktober 2023 dierbare vrienden en familieleden bij een gruwelijk [Israëliisch bombardement](#) op onschuldige burgers. Onder de slachtoffers waren ook christenen, die hun toevlucht hadden gezocht in de historische Grieks-orthodoxe kerk van Sint Porphyrius in Gaza. Woorden schieten tekort om onze schok en afschuw te uiten over de aanhoudende oorlog in ons land. Wij rouwen diep om de dood en het lijden van alle mensen, omdat het onze vaste overtuiging is dat alle mensen naar Gods beeld zijn gemaakt. We zijn ook diep verontrust als de naam van God wordt aangeroepen om geweld en religieuze nationale ideologieën te bevorderen.

Verder kijken we met afschuw naar de manier waarop veel westerse christenen onvoorwaardelijke steun bieden aan de oorlog van Israël tegen de bevolking van Palestina. We herkennen de talrijke stemmen, die zich telkens weer uitspreken voor waarheid en gerechtigheid in ons land. Maar we betwisten de onkritische steun voor Israël van westerse theologen en kerkleiders. We roepen hen op tot inkeer en verandering. Helaas hebben de daden en dubbele moraal van sommige christelijke leiders hun christelijke getuigenis sterk geschaad en hun morele oordeel met betrekking tot de situatie in ons land ernstig aangetast.

Wij veroordelen samen met medechristenen alle aanvallen op burgers en vooral op weerloze gezinnen en kinderen. Tegelijk zijn we verontrust door de stilte van veel kerkleiders en theologen wanneer het Palestijnse burgers zijn die worden gedood. We zijn ook verafschuwd door de weigering van sommige westerse christenen om de voortdurende Israëliische bezetting van Palestina te veroordelen. Sommigen van hen steunen en rechtvaardigen zelfs de bezetting. Verder zijn we geschokt door de manier waarop sommige christenen de voortdurende willekeurige aanvallen van Israël op Gaza hebben gelegitimeerd. Deze hebben tot nu toe het leven geëist van meer dan 3.700 Palestijnen, merendeels vrouwen en kinderen. Deze aanvallen hebben geresulteerd in de grootschalige vernietiging van hele wijken en de gedwongen ontheemding van meer dan een miljoen Palestijnen. Het Israëliische leger heeft tactieken gebruikt die zich op burgers richten. Het heeft [witte fosfor gebruikt](#), water, brandstof en elektriciteit afgesloten en scholen, ziekenhuizen en gebedshuizen gebombardeerd. Voorbeelden hiervan zijn [het gruwelijke bloedbad](#) in het Al-Ahli Anglican Baptist-ziekenhuis en het bombardement op de Grieks-orthodoxe kerk van Sint Porphyrius, waardoor hele Palestijnse christelijke families zijn weggevaagd.

Bovendien verwerpen wij categorisch de kortzichtige en misleide christelijke reacties die voorbijgaan aan de bredere context en de grondoorzaken van deze oorlog: Israël's systemische onderdrukking van de Palestijnen in de afgelopen [vijfenzeventig jaar](#) sinds de [Nakba](#), de voortdurende [etnische zuivering](#) van Palestina, en de onderdrukkende en

racistische militaire bezetting die neerkomt op [de misdaad van apartheid](#). Deze gruwelijke context van onderdrukking is door veel westerse christelijke theologen en leiders voortdurend genegeerd. En erger nog, zij hebben deze situatie soms zelfs gelegitimeerd aan de hand van een breed scala aan zionistische theologieën en interpretaties. Daar komt bij dat Israël's wrede blokkade van Gaza in [de afgelopen zeventien jaar](#) deze 365 vierkante kilometer grote strook heeft veranderd in een [openluchtgevangenis](#) voor ruim twee miljoen Palestijnen. Van hen [behoort 70 procent](#) tot families die tijdens de Nakba ontheemd zijn geraakt. Aan hen worden basale mensenrechten ontzegd. De wrede en hopeloze levensomstandigheden in Gaza onder de ijzeren vuist van Israël hebben helaas de extreme stemmen van sommige Palestijnse groepen ertoe aangezet hun toevlucht te nemen tot gewelddadige strijd als reactie op onderdrukking en wanhoop. Zij wijzen het Palestijnse geweldloze verzet af, waar wij ons met heel ons hart voor blijven inzetten. Aan de andere kant verbieden sommige westerse christelijke leiders het bespreken van Israël's apartheid, zoals gedocumenteerd door [Human Rights Watch](#), [Amnesty International](#) en [B'Tselem](#), en zoals die ook al lange tijd wordt benoemd door zowel Palestijnen als Zuid-Afrikanen.

Keer op keer worden we eraan herinnerd dat de westerse houding ten opzichte van Palestina-Israël lijdt onder een flagrante [dubbele moraal](#). Hierin humaniseert men Israëlische Joden, terwijl men tegelijkertijd volhardt in het ontmenselijken van Palestijnen en het vergoelijken van hun lijden. Dit blijkt duidelijk uit de algemene houding tegenover de recente Israëlische aanval op de Gazastrook, waarbij duizenden Palestijnen om het leven kwamen. Eerder zagen we hetzelfde in de onverschilligheid tegenover de moord op de Palestijns-Amerikaanse christelijke journaliste [Shireen Abu Akleh](#) in 2022 en tegenover de moord, eerder dit jaar, op meer dan driehonderd Palestijnen, waaronder [38 kinderen](#), op de Westelijke Jordaanoever.

Wij hebben de indruk dat deze dubbele moraal een diepgeworteld koloniaal discours weerspiegelt. Daarbij is de Bijbel tot wapen gemaakt in de rechtvaardiging van de etnische zuivering van inheemse volkeren in Amerika, Oceanië en elders, de slavernij van Afrikanen en de trans-Atlantische slavenhandel, en tientallen jaren van apartheid in Zuid-Afrika. Koloniale theologieën zijn niet passé. Ze bestaan voort in wijdverbreide zionistische theologieën en interpretaties. Deze zijn de legitimatie geweest voor de etnische zuivering van Palestina en de belasting en ontmenselijking van Palestijnen – inclusief christenen – die leven onder systemische apartheid en vestigingskolonialisme. Verder zijn we ons bewust van de westerse christelijke erfenis van de theorie van de rechtvaardige oorlog. Die is gebruikt als legitimatie voor het gebruik van atoombommen tijdens de Tweede Wereldoorlog tegen onschuldige burgers in Japan, voor de vernietiging van Irak en de decimering van zijn christelijke bevolking tijdens de meest recente Amerikaanse oorlog tegen Irak, en voor de trouwe en onkritische steun voor Israël's strijd tegen de Palestijnen in de naam van morele suprematie en “zelfverdediging”. Helaas nemen veel westerse christenen in brede confessionele en theologische kringen deze zionistische theologieën en interpretaties over. Daardoor worden ze medeplichtig aan geweld en onderdrukking door Israël. Sommigen zijn ook medeplichtig aan de opkomst van de anti-Palestijnse haatzaaiende uitlatingen, waarvan we vandaag de dag getuige zijn in talloze westerse landen en media.

Hoewel veel christenen in het Westen geen probleem hebben met een theologische legitimatie van oorlog, steunt de overgrote meerderheid van de Palestijnse christenen

geweld niet – zelfs niet door mensen die machteloos zijn en onder bezetting leven. In plaats daarvan zijn Palestijnse christenen volledig toegewijd aan Jezus' weg van creatief geweldloos verzet, zoals verwoord in het document [Kairos Palestine](#) uit 2009. Dit document beroept zich op “de logica van liefde en wendt alle energie aan om vrede te sluiten”. Cruciaal is dat we alle theologieën en interpretaties verwerpen die de oorlogen van de machtigen legitimeren. Wij dringen er met klem bij westerse christenen op aan om hierin naast ons te staan. We herinneren onszelf en onze medechristenen eraan dat God de God is van de vertrapten en de onderdrukten, en dat Jezus de machtigen verwerpt en de gemarginaliseerden verheft. Dit vormt de kern van Gods opvatting van rechtvaardigheid. Daarom zijn we diep verontrust door het onvermogen van sommige westerse christelijke leiders en theologen om de bijbelse traditie van gerechtigheid en barmhartigheid te erkennen, zoals die voor het eerst is verkondigd door Mozes (Deuteronomium 10,18, 16,18-20 en 32,4) en de profeten (Jesaja 1,17 en 61,8; Micha 2,1-3 en 6:8; Amos 5,10-24), en zoals voorgeleefd door en belichaamd in Christus (Mattheüs 25,34-46; Lukas 1,51-53 en 4,16-21).

Ten slotte – en we zeggen dit met een gebroken hart – houden we westerse kerkleiders en theologen die zich achter de oorlogen van Israël scharen verantwoordelijk voor hun theologische en politieke medeplichtigheid aan de Israëliische misdaden tegen de Palestijnen, die de afgelopen 75 jaar zijn gepleegd. Wij roepen hen op om hun standpunten te heroverwegen en hun koers te veranderen, waarbij we bedenken dat God “een rechtvaardig oordeel over de mensheid zal laten vellen” (Handelingen 17,31). We herinneren onszelf en ons Palestijnse volk er ook aan dat onze *sumud* (standvastigheid) verankerd is in ons rechtvaardige streven en onze historische worteling in dit land. Als Palestijnse christenen blijven we ook onze moed en troost vinden in de God die woont bij mensen met een berouwvolle en nederige geest (Jesaja 57,15). We vinden moed in de solidariteit die we ontvangen van de gekruisigde Christus, en we vinden hoop in het lege graf. We worden ook bemoedigd en gesterkt door de kostbare solidariteit en steun van vele kerken en bewegingen van gelovigen over de hele wereld, die de dominantie van ideologieën van macht en suprematie uitdagen. We weigeren toe te geven, zelfs als onze broers en zussen ons in de steek laten. We zijn standvastig in onze hoop, veerkrachtig in ons getuigenis, en blijven ook oog in oog met tirannie en duisternis toegewijd aan het Evangelie van geloof, hoop en liefde. Zoals in *Kairos Palestine* staat geschreven: “In de afwezigheid van alle hoop, schreeuwen wij onze hoop uit. Wij geloven in God, die goed en rechtvaardig is. Wij geloven dat Gods goedheid uiteindelijk zal zegevieren over het kwaad van haat en dood dat nog steeds in ons land voortduurt. We zullen hier ‘een nieuw land’ en ‘een nieuwe mens’ zien, in staat om op te staan in de geest om ieder van zijn of haar broeders en zusters lief te hebben.”

Uw koninkrijk kome!

Getekend door:

Kairos Palestine
Christ at the Checkpoint
Bethlehem Bible College
Sabeel Ecumenical Center for Liberation Theology

Dar al-Kalima University

Al-Liqa Center for Religious, Heritage and Cultural Studies in the Holy Land

The East Jerusalem YMCA

The YWCA of Palestine

Arab Orthodox Society, Jerusalem

Arab Orthodox Club, Jerusalem

The Department of Service to Palestinian Refugees of the Middle East Council of Churches

Arab Education Institute Pax Christi, Bethlehem

BIJLAGE 2: Gedicht van Matthea Westerduin: (<https://volzin.nl/zij-wilden-leven/>)

Dit gedicht gaat over een stilte die ik deze weken niet kon verdragen. De stilte van Europese onschuld. Van niet meer willen weten. Van Europese ont-kenning. Met als slachtoffers Gazanen, Palestijnen, Joden, Moslims, en Israëli's die al heel lang vechten tegen onrecht, geweld, bezetting en apartheid. Ze zijn allemaal 'vijanden' van de staat Israël. 'Vijanden' van fort Europa. 'Barbaren'.

Sommigen hebben namen anderen krijgen die niet eens. Maar geen van hen wil dat de dood van hun kinderen, hun familie, geliefden, hun vrienden wordt mis-bruikt voor meer onrecht meer geweld.

Niet verwonderlijk misschien dat fort Europa fort Israël onvoorwaardelijk steunt. Ze volgen dezelfde logica. Maar wij wassen onze handen in onschuld. En bidden voor de slachtoffers. Het is een gebed dat stinkt. Stinkt naar valse onschuld. Stinkt naar koloniale breuken, koloniaal geweld, de Nakba, de Shoah die we het liefst ont-weten. Ont-kennen. Omdat Europa partij was, niet onschuldig. Niet neutraal. Nooit meer neutraal. Europa stinkt. Naar de doden die geen namen hebben. Aan haar grenzen. In Gaza. In Israël. Het is de stank van ont-kenning.

Maar de doden zwijgen niet. Ze spreken terug. Onder de grond. In de lucht. Als stille getuigen: wij zullen niet vergeten...

SCHAAMTE

Houdt het nooit op met de carrousel
van geweld van
Mis-
Bruik

Van Palestijnen Israëli's van
Joden Moslims van
Gazanen

Europa wast haar handen in

On
Schuld
Wit Christelijk en
Seculier

Ze wast haar handen in onschuld

En zou zo graag ont-

Kennen dat Europa
Joden wilde uit
Moorden uitmoorden
in Europa mochten ze niet
Wonen niet leven
Niet vieren niet
Zijn

Net als de Gazanen nu

Edward Said zag het fijn
Zinnig

Wij zijn de slachtoffers van de slachtoffers
Van wie?
Van Europa

De slachtoffers van de slachtoffers van de
slachtoffers van nog
meer
slachtoffers

Maar Europa wast haar handen en huilt
alleen om de mensen die op haar lijken

Op haar lijken of dat niet eens

'Tragisch conflict'
'Beide kanten'
'Heel verdrietig'

Bid om vrede

Of moeten we bidden om woede

Woede over de trauma's die liggen
Opgestapeld in de straten van Gaza
van Israël van de Westbank

Een koloniale staat gebouwd op koloniale
pijn en nog meer koloniale pijn en nog
meer
Nog
Meer

Verdeel en heers en een
wond een Wond

die achter
Blijft

Van islamitisch joodse culturen die
werden op
Gesplitst Ver-Zwegen
Af
Gebroken

door Europa
nog lang voor
de Staat
Israël

Arabische Joden
Christelijke Palestijnen
Joodse Berbers
Israëlische ontmanteling
Islamitische kritiek
Joods verzet

Palestijnse vrijheid

Palestijnse
Vrijheid

Ze passen niet in de schema's van
Oriëntalisme

Allemaal Barbaren
Gevaar voor
Onze Veilig
heid

Maar Europa hangt de vlag uit
Vlag van haar onschuld
Vlag van Israël
Vlag van Ont
Kenning

Ont-kenning van de trauma's die op straat
Liggen op
Straat liggen

Alles is gebroken je houdt je hart vast
Je hart vast en bid

Alles
Gebroken
?

Niet de mensen maar de politiek het
systeem dat de ene mens meer maakt dan
de
Andere

Niet de mensen maar de ont-
Kenning

Ont-kenning van Gazanen
Die zeggen

Wij zijn hier en gaan niet weg

Wij
Zijn
Hier
wij willen leven

Zelfs de doden zwijgen
De Doden
Zwijgen
Niet

Ze zeggen

Niet
Vergeten

wij
wilden
leven

BIJLAGE 3: Franciscaanse Zegenbede

Gebed bij Gezamenlijke oproep op 29 oktober.

God, zegen ons met onrust
over gemakkelijke antwoorden, halve waarheden
en oppervlakkige relaties.
Zodat er diepgang mag zijn in onze harten.

God, zegen ons met boosheid over onrechtvaardigheid,
onderdrukking en de uitbuiting van mensen.
Zodat we ons gaan inzetten voor rechtvaardigheid,
vrijheid en vrede.

God, zegen ons met tranen voor hen die lijden door pijn,
verstoting, honger en oorlog.
Zodat we onze handen zullen uitstrekken tot troost.
Om pijn in vreugde te veranderen.

En God, zegen ons met voldoende dwaasheid
om te geloven dat we een verschil kunnen maken in deze wereld.
Zodat we kunnen doen waarvan anderen zeggen dat het onmogelijk is.
Maar wat mogelijk is in Jezus Christus, door Zijn Geest